

Hősök emlékezete

A „Gloria victis 1956” című versantológia eredetileg a Nemzetőr gondozásában jelent meg Münchenben, 1966-ban. Az 1956-os magyar szabadságharc költői visszhangja a nagyvilágban az ötvenedik évforduló tiszteletére most Hágában, a Mikes International jóvoltából jelent meg újra. A kiadó nagyvonalúan hozzájárult ahhoz, hogy a Magyar Elektronikus Könyvtár révén a kötet digitalizált változata az interneten is olvasható legyen. Mi magunk is innen válogattunk...

GERTRUD VON LE FORT (Németország)

ABSCHIED DER AUSGETRIEBENEN

Dem ungarischen Volk herzlich zugeeignet.

*Steine, nichts als Steine,
Kein einziger Stern –
Weine Volk, o weine,
Gott ist sehr fern.*

*Steine, nichts als Steine –
Was blitzte da?
Weine Volk, o weine,
Gott ist sehr nah.*

HONTALANOK BÚCSÚJA

Szívből ajánlom a magyar népnek.

*Kő kövön itt, sivar,
Csillag se gyúl.
Sírj népem, ó sírjál,
Messze az Úr,*

*Kő kövön itt s im már
Villámlik túl!?!..
Sírj népem, ó sírjál,
Közel az Úr.*

Tollas Tibor fordítása

JOŽO ZVONÁR TIENĽ (Csehszlovákia)

DEJSTVO: BUDAPEŠŤ

*PROZRETELNOSŤ tok chcela iste
Budapešť zblížiť s Bratislavou
osudom rovankého pokorenia:
obom im vzala slnce čistě
– žiariace dávnovekou slávou –
násilím príšier bezbožného mena.*

*Z brovien bolestí,
triesok sklamania
a nádeje iskry
vatrisko vzbklo
v Podunajsku mojom:
Budapešť stará
sliapaná rabom
viac už nevládala
pod srdcom nosiť
revolučný plod svoj –
zmietaná v krčoch,
na dlažbe ulíc
porodila dieťa,
nad ktorým zjasal
porobených chotár.*

*A už sa chystal
zotročených rod,
posmelený žiarou,
aj svoj vzdor spálil
v plameňoch tej vaty...*

SZÍNHELY: BUDAPEST

*A GONDVISELÉS ezt úgy akarta,
rátaláljon Budapest s Pozsony
a közös balsors által is egymásra:
eltűnt mindkettő tiszta napja
– mely fénylett dicső századokon –
s kísértetnek most istentagadásra.*

*Kín gerendáiból,
csalódás forgácsából
s remény szikrájából
tűz lobogott föl
a Duna mentén:
a raboktól tiport
ősi Budapest
nem bírta tovább
már szíve alatt
hordani gyümölcsét –
kínokban forogva
az utca kövén
megszülte gyermekét,
s fölfénylett tőle
az elnyomott táj.*

*S új bátorsággal
a rab nemzedékek
már fölkészültek,
hogy tűzbe vessék
bánatukat...*

Herodes ale
zabil to dieťa –
plamene udupal,
y pahrebe potom
opekal si hnáty,
hrdinov kosti
zmrŕtvených údov,
rozmliaždených tankom,
a zapíjal ich
vinami z ich viníc.

Bol tam i Pilát...
umyl si ruky
nezrozumiteľným
protestovaním,
nad ktorým škeril sa
opitý krvou
Herodes starý...
Tak ale vznikol krst,
krst mučenícky,
pre epochu novú.
Do dejín prejde!
slávne, Budapešť!

... no budeš slávnejšia,
ak dýchať budeš
európskym srdcom!

PROZRETELNOSŤ má y pláne iste
Budapešť spojiť s Bratislavou
osudom rovankého predurčenia:
pripraviť testamenty čisté
– písané dávnovekou slávou –
jednotnej Európe do jej vena.

Herodes azonban
megölte a gyermeket –
a tüzet letiporta,
s perzselte lángban
csontjaikat,
a hősök csontjait,
páncélosoktól
szétmorzsoltt tagjait s
utánna megitta
borát szőlejüknek.

Pilátus is ott volt
mosta kezét
motyogó tiltakozás
közepette, melyen
csak nevetett
a vértől részeg
vén Heródes...
Az új kor vértanúinak
vérkeresztsége
íly módon jött létre.
A történelemben
dicsőn vonulsz be, Budapest!

...de dicsőbb lehetsz,
ha európaiul
ver belül a szíved!

A GONDVISELÉS szándéka volt,
egyesüljön Budapest s Pozsony
a közös balsors zord végzete folytán:
ojtsa be a Testamentumot
– mely fénylett dicső századokon –
hajtásaidba, egyesült Európám.

Sulyok Vince fordítása

RAINER BRAMBACH (Svájc)

NIEMAND WIRD KOMMEN

Niemand kam über das Feld.
Nur Regengewölk, Wind.
Niemand wird kommen, der sagt:
Lehmgestalt, steig aus dem Graben,
ich habe deine Gedanken gehört.
Gehe! Die schöne Welt erwartet dich.

Niemand ruft: He, noch nicht amterwegs?
Dein Freibrief ist gültig,
leicht lesbar die Schrift der Redlichkeit.
Ich sah als Kind auf dem Jahrmarkt
den Tanzbären sich drehen,
hielt mich später am Tage versteckt,
kenne einige Gefängnisse inwendig
und auswendig die Sprache der Henker.

Niemand. Regengewölk. Wind.

SENKI SEM JÖN

Senki sem jött a földeken.
Csak esőfellegek, szél.
Senki sem jön, hogy mondja:
Agyagból formált alak, lépj ki
az árokból, hallottam gondolataid.
Eredj! A szép világ vár rád.

Senki sem szól: Hé, nem vagy még útban
Szabadságleveled érvényes, könnyen
olvasható a tisztesség kézjegye.
Mint gyerek láttam a vásárban
forogni a táncos medvét,
később elrejtőzködtem nappal,
ismerek belülről jónéhány börtönt
és kívülről a hóhérok nyelvét.

Senki. Csak esőfellegek. Szél.

Csiky Ágnes Mária fordítása

QUI TACENT CLAMANT

Byłem z wami w ten dzień, gdy pod pomnikiem Bema
wznosiliście węgierskie i polskie sztandary.
Nie wiem, kto z was raniony, a kogo już nie ma,
kiedy głosy umilkły i świecą pożary.

Twój głos, Tiborze Dery, w godzinie zamętu
pytał mnie przez telefon, czy jestem bezpieczny;
i głos ten usłyszałem z gmachu parlamentu
załamany w eterze jak krzyk ostateczny.

My, cośmy byli dziejów sumieniem, milczymy,
i oto racją stanu jest ta mowa niema...
Gdzie po zwłokach powstańców pełzną gorzkie dymy,
tam ostatni mit runął. Został pomnik Bema.

QUI TACENT CLAMANT

Veletek voltam aznap, mikor a Bem szobornál
magyar és lengyel zászlók alatt ujjongtatok.
Nem tudom, közületek ki él még és ki holt már,
midőn elnémult minden, csupán a tűz ropog.

A nagy kavarodásban, Déry, te kerestél
aggódva telefonon: bajom nem esett-e?
s hallottam a hangod még a Parlamentnél,
mint utolsó kiáltást az éterbe veszve.

Mi, lelkiismerete a történelemnek
hallgatunk – államérdek ez a néma beszéd...
Hol a felkelők hamván keserű füst terjeng,
a végső mítosz összedőlt, de Bem emléke ép.

MIASTO

Więc jeszcze tego było trzeba,
więc jeszcze to w pamięci zmieszcze:
odłamki strzaskanego nieba
deptać bezradnie w obcym mieście.

Potem zejść ni żej. Nie do piekła:
do podziemnego lazaretu.
Lekarzom oddać się w opiekę,
podobnym do zmęczonych kretów.

Patrzeć, jak sączy się powoli
w szklanych arteriach surowica,
patrzeć na rany, wiedzieć: boli,
wiedzieć i widzieć okiem widza.

Potem stąd wyjść. I wszystko przeżyć.
Nad miasta stojąc popiołami,
w sklezione niebo znów uwierzyć –
w sklezione niebo z aniołami.

Listopad 1956.

VÁROS

Hát még ezt is meg kellett érnem,
hogy legyen mire emlékezem:
összetört égbolt-törmeléken
járni tétován, idegenben.

Majd alászállni. Nem a pokolba –
a földalatti segélyhelyre,
vakondok-szemű orvosokkal
szorgoskodni a kór-veremben.

Nézni, hogyan szívódik lassan
az üveg-erekben a vegyszer,
a seb sajtását átérezni,
látni: éber tanú-szemekkel.

Feljönni. És túlélni mindent.
S a város üszkein megállva,
újra hinni csupacsiriz-mennyi
megragasztgatott angyalában.

1956. november

Gömöri György fordításai

HADD SÍROK

Hadd sírok inkább, mintsem kiáltok.
A fekete keresztet miatt, amelyek nem törtek össze.
A vörös keresztet miatt, amelyek állnak.
Bánatukban az új Krisztusok görnyedeznek
A hidakról, amelyek összekötik Budát Pesttel.
Ki mondta, hogy szép kék a Duna?
Kék a vére a magyar arisztokráciának!

Csepel és Ganz munkásságának egészen az
A színe lett, mint Csikágó vértől ázott járdáinak.
(Könnyel sós a vérből kelt kenyér,
Vér és könny növesztik a faágakat,
Vérrel és könnyel zöldel a föld.)

Kerényi Károly fordítása

IN ȚARA'N CARE MUSTUL FIERBE IARĂ...

*Din subjugare și din umilinți
 țâșni scânteia
 și peste noapte –
 ardea Ungaria vălvoaite.*

*Pe mii de baricade
 in sate și orașe
 luptau Maghiarii pentru libertate:
 se deschidau morminte
 și se spălau păcate milenare...*

*Iar când căzură ultimii eroi
 și se lăsă din nou prigoana peste țară,
 luară dramul alte mii
 spre temniți,
 spre lagăre de concentrare
 spre proaspete morminte...*

*Trecut au ani de-atunci
 dar n'a'noiat nici un martir
 și nici o temniță nu s'a golit
 in țara'n care mustul fierbe iară...*

ORSZÁG, HOL ÚJRA FORR A MUST...

Az elnyomás, a megaláztatás
 szikrát csiholt
 s egyetlen éjszakán
 lobogó láng csapott fel Magyarországon.

Ezernyi barikád nőtt
 falvakon és városokon,
 szabadságért harcolt a magyar,
 a sírok is megnyíltak
 s ezeréves bűnök égtek el a tűzben...

Elestek mind a hősök,
 az üldözés újra éledt,
 ezrek és ezrek mennek
 kegyetlen börtönökbe,
 tüskés drótok mögé,
 frissen ásott sírokba...

Sok év múlt el azóta,
 a mártír föl nem támadt,
 börtön se lett üressé
 az országban, hol újra forr a must.

Lókkös Antal fordítása

ПЕРЕСТОРОГА

*Вас не змела ворожа лють,
 Из утиском і спротив ріс –
 Сліди поламаних коліс
 У протіасть віз імперський звуть.*

*Вас не здолала їх злоба,
 Не збила напасть зі шляху,
 Чим більше крови ті проллють,
 Грімкіш ви – кара ворогам!*

*Презирство й злочин за слабкі,
 Щоб духа нації убити –
 Невже зупинять хоч на мить
 Кличі підступні наш похід?*

FIGYELMEZTETÉS

Nem győzött zord ellenfele,
 még ellenáll az elnyomott –
 a hódítónak pusztulást
 jeleznek szétlőtt tanknyomok.

Gonoszság nem igazta le,
 útján nem térítette el,
 az elnyomóra büntetést
 vérét hullatva követel!

Egy népet elpusztítani
 nem elég gaztett s megvetés –
 utunkban megállítani
 ordítozásuk nem kevés?

Sulyok Vince fordítása

MAGYAR TESTVÉREINKHEZ

Kínatok kínunk, testvérek, nyájakok tépik
 Farkasok, mert hogy szabadon éljete
 Akarjátok szent Hazátokat.
 Rengünk szellemünkben borzadályától
 A pusztulásnak; de teli büszkeséggel,
 Teli bámulattal a lelkünk
 Vakmerőségtok és elszántságtok láttán:

Mint a Háromszáz Leonidossal
 Félelem nélkül, lebírhatatlanul és csupa szépek
 Dobtátok magatokat az egyenlőtlen küzdelemben
 Oroszlánugrással, énekelve.
 Leheletetek, szent véretek lánggá legyen
 Feloldani a szolgaság láncait.
 Gyorsan adja Isten, hogy Szabadságtok
 Fája virágban álljon, testvéreink!

Kerényi Károly fordítása